

Звіт про роботу Науково-дослідного центру історико-краєзнавчих досліджень імені П.К. Федоренка за 2023–2024 рр.

Науково-дослідний центр історико-краєзнавчих досліджень імені П.К. Федоренка (надалі – Центр) був створений на базі Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка у жовтні 2012 р. Згідно з Положенням Центр став його структурним підрозділом і займається науково-дослідною, науково-методичною та науково-просвітницькою роботою.

Центр здійснює свою діяльність у безпосередньому зв'язку з Чернігівською обласною організацією Національної спілки краєзнавців України, Чернігівською обласною універсальною науковою бібліотекою імені Софії та Олександра Русових, музеями та заповідниками регіону.

Одним з важливих напрямків роботи Центру є підготовка та проведення наукових конференцій, круглих столів та презентацій. За звітний період співробітники Центру стали ініціаторами та співорганізаторами 11 наукових конференцій різного рівня – міжнародних, всеукраїнських та регіональних, а саме:

- Міжнародної наукової конференції, присвяченої 400-річчю надання Чернігову магдебурзького права (28 квітня 2023 р., Чернігів).
- Сьомих Самоквасівських читань, присвячених 100-річчю від дня народження М. А. Попудренко (07 квітня 2023 р., м. Чернігів).
- Восьмих Самоквасівських читань, присвячених 60-річчю від дня народження Ю.М. Ситого (11 листопада 2023 р., м. Чернігів).
- XVIII Батуринських читань, присвячених 30-й річниці створення заповідника «Гетьманська столиця» (14 червня 2023 р., м. Батурин).
- Перших Чернігівських краєзнавчих читань, присвячених 150-річчю від дня народження Ю.С. Виноградського (29 червня 2023 р., м. Чернігів).

- Других Чернігівських краєзнавчих читань, присвячених 150-річчю від дня народження М.М. Могилянського (15 грудня 2023, м. Чернігів).
- Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої 1000-літтю створення Чернігівського князівства (6 листопада 2024 р., м. Чернігів).
- Дев'ятих Самоквасівських читань, присвячених 90-річчю від дня народження Е.В. Яковенко (12 грудня 2024 р., м. Чернігів).
- Других Новгород-Сіверських історичних читань (4 жовтня 2024 р., м. Новгород-Сіверський).
- Наукової конференції «Історико-культурна спадщина: Русь-Україна-Європа» (24 жовтня 2024 р., м. Чернігів).
- Одинадцятих Шрагівських читань, присвячених 190-річчю від дня народження видатного історика, археографа та джерелознавця О.М. Лазаревського (20 грудня 2024 р., м. Чернігів).

Крім того, було організовано та проведено Круглі столи «Краєзнавці Чернігівського району відзначають Всеукраїнський день краєзнавства» (6 червня 2024 р.) та «Дивовижні трудяги», присвячений 35-річчю створення Чернігівської обласної організації Національної спілки краєзнавців України і 50-річчя діяльності клубу «Краєзнавець» ОУНБ імені Софії та Олександра Русових (18 грудня 2024 р.). Була також проведена творча зустріч з нагоди відзначення Всеукраїнського дня краєзнавства «Літописи громад пишемо разом» (24 травня 2023 р.).

Центр активно співпрацює з клубом «Краєзнавець», що діє на базі Чернігівської обласної універсальної наукової бібліотеки імені Софії та Олександра Русових. Так, протягом 2023–2024 рр. на його засіданнях були презентовані нові краєзнавчі видання:

- книга І. Кириєнка «Черниш. Книга 2. І хрестиком, і доріжкою» (28 лютого 2023 р.);

- книга «Красилівка» (автор-упорядник Володимир Правило) (28 березня 2024 р.);
- монографії істориків та археологів Ю.Ситого «Археологічні карти Національного історико-культурного заповідника «Гетьманська столиця» та Ю.Коваленка «Історична топографія Глухова доби середньовіччя та ранньомодерного часу» (11 квітня 2024 р.);
- монографія Н. Агафонові (Одеса) «Інша історія: пічонаги, половці – автохтонна опозиція» (30 травня 2024 р.);

Представники центру готують рецензії на краєзнавчі видання, редагують збірники матеріалів наукових конференцій. У вересні 2024 р. Г.С. Домановій та О.Б. Коваленку було присуджено обласну премію імені Михайла Коцюбинського в номінації «Народознавство» за книгу «Чернігів магдебурзький: збірник законодавчих та публічно-правових актів XVII–XVIII ст.».

З 2022 р. Центр координує діяльність дослідницької групи, яка розробляє питання усної історії. Триває опрацювання теми «Чернігівщина в умовах російської військової агресії 2022–2024 рр. за матеріалами усноісторичних досліджень» (О.В. Гринь, Т.Ф. Дорохіна, О.Б. Коваленко, С.А. Токарев). До збирання інформації активно залучаються студенти Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського.

Співробітники Центру О.Б. Коваленко та О.М. Потапенко входять до складу обласної редакційної колегії Чернігівського тому енциклопедичного видання «Звід пам'яток історії та культури України», а О.Б. Коваленко, О.О. Коваленко та О.М. Потапенко є членами робочої групи з його випуску. Крім того, О.Б. Коваленко і Т.П. Демченко входять до складу обласної редакційної колегії науково-документального серіалу «Реабілітовані історією. Чернігівська область».

Центр активно співпрацює з громадою міста. Співробітники запрошуються для обговорення актуальних питань історії Чернігова та регіону, зокрема лекторію в Чернігівській міській бібліотеці імені М.М. Коцюбинського, присвяченого перейменуванню вулиць Чернігова (О.Б. Коваленко, О.Я. Рахно, С.А. Токарев, Л.Я. Ясновська), «музейних зустрічей» у Чернігівському обласному історичному музеї імені В.В. Тарновського (О.Б. Коваленко, Л.В. Ясновська). До складу Консультативної ради з питань охорони культурної спадщини при Департаменті культури і туризму, національностей та релігій Чернігівської обласної державної адміністрації входять О.М. Веремейчик, О.Б. Коваленко та Л.В. Ясновська.

До історико-краєзнавчих досліджень активно залучаються студенти і аспіранти, які беруть участь у роботі щорічних наукових конференцій молодих учених та студентів Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка. За результатами цих виступів вони разом зі своїми керівниками готують публікації у щорічнику «Juvenia studia», а також у фаховому науковому журналі «Сіверянський літопис».

З метою залучення школярів до історико-краєзнавчих досліджень у жовтні 2023 та 2024 рр. співробітники Центру долучалися до ініціативи ЧОО НСКУ, ОКПНЗ «Чернігівська МАН учнівської молоді» та ПНЗ «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді» щодо проведення X та XI Обласних історико-краєзнавчих конференцій учнівської молоді (О.Б. Коваленко, Л.А. Юда), в яких взяли участь понад 50 учнів шкіл Чернігова, Ніжина, Чернігівського, Корюківського, Ніжинського, Прилуцького, Новгород-Сіверського районів Чернігівської області.

Керівник Науково-дослідного
центру історико-краєзнавчих
досліджень імені П.К. Федоренка

проф. Коваленко О.Б.